

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук
Денисенко Світлани Миколаївни
на дисертаційну роботу **Федорук Олесі Михайлівни**
«Формування фахової компетентності
майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу
у професійній підготовці»,
подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дослідження.

Актуальність теми дослідження визначається потребою модернізації державної політики у сфері освіти з метою забезпечення підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у ЗВО. Особливо гостро постає проблема формування фахової компетентності майбутніх фахівців-документознавців в галузі електронного документообігу, що буде можливим за умови поєднання гуманітарного та технологічного компонентів сучасної вищої освіти, застосування новітніх інформаційних технологій. Результати вирішення окресленої проблеми складають як теоретичну, так і прикладну основу упровадження сучасної знаннево-компетентнісної парадигми у вищу освіту. З цих позицій, дисертаційна робота Федорук О. М. є актуальною, своєчасною і важливою для напряму професійної підготовки майбутніх фахівців-документознавців в галузі електронного документообігу, оскільки в ній визначено й обґрунтовано сутність педагогічних умов формування фахової компетентності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження пов'язане з темою науково-дослідницької роботи кафедри теорії та методики професійної освіти РДГУ «Формування професійної компетентності майбутніх вчителів технологій у контексті неперервної освіти України» (ДР № 0116U005228). Тему дисертації затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 14 від 29 жовтня 2015 р.), узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 15 грудня 2015 р.) і уточнено на засіданні Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 10 від 27 жовтня 2016 р.).

Основні наукові положення дисертації, їх новизна, достовірність та обґрунтованість.

Основні наукові положення, сформульовані у дисертаційному дослідженні, доведено теоретично та підтверджено експериментальним шляхом. Обґрунтованість та вірогідність отриманих результатів підтверджується використанням значної кількості наукових праць

вітчизняних та зарубіжних авторів, фактичного матеріалу, статистичних даних, широкою апробацією результатів дослідження на науково-практичних конференціях і семінарах.

Відповідно до обраної теми, авторкою було коректно сформульовано мету дослідження: на основі теоретичного аналізу філософсько-культурологічної, психолого-педагогічної і спеціальної фахової літератури теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу у професійній підготовці.

Для досягнення поставленої мети дисертанткою вирішено низку завдань, що надало можливість отримати теоретично та практично значущі результати дослідження, яким притаманна наукова новизна.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт і предмет, зазначено методи роботи, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дослідження, наведено відомості про їх апробацію та впровадження, а також про публікації авторки, структуру і зміст дисертації.

У *першому розділі «Теоретичні основи формування професійної компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу»* авторкою шляхом врахування загальних тенденцій формування нової освітньої парадигми визначено сутність процесів формування фахової компетентності майбутніх документознавців в сучасній як вітчизняній, так і зарубіжній документознавчій та психолого-педагогічній науках й освітній практиці. Визначено та доведено головні пріоритети підготовки фахівців документно-інформаційної сфери в умовах реформування системи освіти. На основі здобутих результатів та аналізу теорії і практики авторкою уточнено сутнісні характеристики провідних понять «документ», «документообіг», «електронний документ», «електронний документообіг», «компетенція», «компетентність» та «компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу». Також О. М. Федорук дано власні трактування провідним поняттям дослідження «фахова компетентність майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу», «компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу».

У *другому розділі «Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу у професійній підготовці»* схарактеризовано сутнісні ознаки провідних компетенцій (інформаційно-технологічна, інформаційно-організаційна, інформаційно-діяльнісна) як структурних складових фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу у професійній підготовці, критерії (когнітивно-пізнавальний, оцінно-рефлексивний, професійно-діяльнісний) та їх показники, та окреслено

характеристики трьох рівнів сформованості компонентів досліджуваного феномена. Описано констатувальний етап педагогічного експерименту. На основі результатів аналізу сучасної теорії і практики визначено й обґрунтовано сутність педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу у професійній підготовці: розроблення комплексу заходів, спрямованих на особистісне формування і розвиток знаннєвої компоненти майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу; організація як традиційної, так і інноваційної аудиторної й позааудиторної самостійної освітньої діяльності; формування професійно-ціннісних орієнтацій щодо здобуття якісної професійної освіти майбутніми документознавцями в галузі електронного документообігу є екстраполяцією єдності їхньої емоційної і навчально-пізнавальної діяльності і вибудовується в певній ієрархічній послідовності; єдність різних видів діяльності – ділових ігор із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій та форм дуальної освіти. Охарактеризовано розроблений практикум «Інноваційні практичні завдання з формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу», що покликаний забезпечити ефективне формування інформаційно-технологічної, інформаційно-організаційної та інформаційно-діяльнісної компетенцій, як складових їхньої фахової компетентності.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу у професійній підготовці» розкрито зміст експериментальної роботи щодо перевірки ефективності сформованих педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу у професійній підготовці; наведено результати статистичного аналізу емпіричних даних і рефлексивної стадії дослідження. Аналіз результатів експерименту дозволяє стверджувати, що запровадження теоретично обґрунтованих й експериментально апробованого практикуму «Інноваційні практичні завдання з формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу» і педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу у професійній підготовці забезпечило суттєву позитивну динаміку формування досліджуваного феномена.

Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих працях.

Результати виконаного дослідження висвітлено автором у 13 публікаціях, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України та 1 публікація в зарубіжному періодичному виданні, 7 – у збірниках наукових праць.

Значення для науки і практики, можливі конкретні шляхи використання результатів дослідження.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає в тому, що: уперше теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально підтверджено ефективність педагогічних умов формування фахової компетентності майбутніх документознавців (розроблення комплексу заходів, спрямованих на особистісне формування і розвиток знаннєвої компоненти майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу; організація як традиційної, так і інноваційної аудиторної й позааудиторної самостійної освітньої діяльності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу у процесі професійної підготовки; формування професійно-ціннісних орієнтацій щодо здобуття якісної професійної освіти майбутніми документознавцями в галузі електронного документообігу у професійній підготовці; поєднання удосконалених традиційних й інноваційних форм і технологій їхнього теоретичного навчання у закладах вищої освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації (К-профілю), у межах запровадження дуальної форми освіти); дано характеристику провідних фахових компетенцій: інформаційно-технологічна, інформаційно-організаційна та інформаційно-діяльнісна, критеріїв перевірки ефективності їх формування (когнітивно-пізнавальний, оцінно-рефлексивний, професійно-діяльнісний) і їх показників та трьох рівнів (низького, середнього, достатнього) сформованості досліджуваного феномена; уточнено змістові характеристики понятійно-термінологічного апарата дослідження, у межах якого дано формулювання його провідного поняття «фахова компетентність майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу»; подальшого розвитку набули удосконалені традиційні та інноваційні ефективні форми, методи й засоби організації професійної підготовки майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» у відповідності до сутності та структури формування їхньої фахової компетентності в закладах вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів: розроблено й запроваджено у практику практикум «Інноваційні практичні завдання з формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу», професійно орієнтовані блоки дисциплін у змісті яких є той зміст, що може бути використаний для формування визначених нами інформаційно-технологічної, інформаційно-організаційної та інформаційно-діяльнісної фахових компетенцій майбутніх документознавців; результати дисертаційної роботи можуть бути використані в системі професійної підготовки майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності в закладах вищої освіти, у системі післядипломної педагогічної освіти, у самоосвітній діяльності майбутніх фахівців.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітньо-виховний процес: Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка про впровадження від 13.04.2020 р. за № 1/366), Національного авіаційного університету (довідка про впровадження від 22.04.2020 р. за № 15.01.07/817), Національного університету водного господарства та природокористування (довідка про впровадження від 27.03.2020 р. за № 011/12), Національного університету «Острозька академія» (довідка про впровадження від 11.06.2020 р. за № 163), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка про впровадження від 24.04.2020 р. за № 01-12/33), Хмельницького інституту соціальних технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (довідка про впровадження від 09.04.2020 р. за № 32), упродовж 2018–2020 років.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи.

1. У першому розділі здійснено аналіз навчально-методичного забезпечення та наукових статей з проблеми формування фахової компетентності майбутніх документознавців, проте дисертантка наводить лише роботи вітчизняних авторів та авторів ближнього зарубіжжя. На нашу думку, доцільно було здійснити ширший огляд, включивши праці провідних науковців галузі з Європи, США тощо.

2. У роботі дано формулювання провідного поняття дослідження «фахова компетентність майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу». Вважаємо, що у наведеному визначенні доречніше замість «інформаційно-комп'ютерні технології» вживати «інформаційно-комунікаційні технології», що є значно ширшим поняттям.

3. У формулюванні другої педагогічної умови авторка виокремлює низку ефективних форм організації традиційної аудиторної й позааудиторної та самостійної освітньої діяльності в закладах вищої освіти та лише перелічує їх. На нашу думку, ширше розкриття особливостей використання в освітньому процесі наведених форм значно збагатило б роботу.

4. Дуальна освіта передбачає отримання знань на практиці, безпосередньо на виробництві чи установі. У роботі не міститься опису, як саме здійснювалася реалізація дуальної освіти в умовах реального підприємства.

5. Є певні зауваження до переліку умовних позначень. Окремі наведені скорочення, зокрема, назви закладів вищої освіти, у тексті не зустрічаються.

Проте висловлені зауваження і побажання не впливають на загальну високу оцінку здійсненого О. М. Федорук дослідження.

Загальна оцінка дисертаційної роботи.

Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Федорук Олесі Михайлівни «Формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу у професійній підготовці» є самостійно виконаною,

завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій обґрунтовані нові результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову проблему вищої професійної освіти, а саме – визначення умов підвищення ефективності навчання з метою формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу.

За своїм фаховим спрямуванням, науковим і практичним значенням та оформленням, дисертаційна робота Федорук Олесі Михайлівни «Формування фахової компетентності майбутніх документознавців в галузі електронного документообігу у професійній підготовці» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її автор – Федорук Олеся Михайлівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри комп'ютерних
мультимедійних технологій
Національного авіаційного університету

С.М. Денисенко

С. М. Денисенко